

проведення кримінологічних досліджень, науково-практичних конференцій, міжнародних семінарів та симпозіумів.

Кримінологічна наука може і має дослідити позитивний досвід і на підставі його надати рекомендації для подолання будь-якої кризи в Україні. Враховуючи зазначене, в сучасних умовах необхідно розвивати “кримінологічний погляд” на навколишню дійсність, який дозволить правильно оцінити процеси і події, що відбуваються в країні, з точки зору спроможності впливу на моральний стан суспільства і поведінку людей, особливо протиправну і злочинну. У такій ситуації розвиток вітчизняної кримінологічної думки представляється необхідною умовою подальшого вдосконалення всієї системи запобігання та протидії злочинам, тому варто підкреслити, що результативність превенції злочинів залежить від бажання та вміння бачити дійсну сутність злочинності та факторів, які її зумовлюють, відповідно до них ставити стратегічні цілі та обирати для їх досягнення необхідні засоби. Варто заохотити позитивну тенденцію розвитку сучасної української кримінології та наявність конструктивного плюралізму поглядів на методологічні підходи до вивчення проблем та перспектив кримінологічної науки.

Мороз Л.І., доктор психологічних наук, професор;

Ростомова Л.М., доцент кафедри іноземних мов Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент

МОВНИЙ ЕТИКЕТ ТА ВЕРБАЛЬНА АГРЕСІЯ

Агресія (від латин. *aggressio* – напад) тривалий час вважалася атрибутом загарбницької державної політики. Тільки в середині ХХ ст. це поняття було поширене на ставлення людини до оточуючих і на прагнення завдати їм шкоди. Згодом у тлумачних словниках агресію стали трактувати також і як “прояви гніву та ненависті, що проявляються у погрозах, образливих висловах та насильницьких діях окремої особи”.

Психологи (Берковіц, 2003, Берон, Ричардсон, 2006, Хекхаузен, 1986) подають вербальну агресію як самостійний

феномен, який необхідно розглядати з позицій психолінгвістики, конфліктології та юридичної психології.

В останні роки ЗМІ (насамперед телебачення) постійно транслиують зразки агресивної поведінки у конфліктних ситуаціях (побутових і військово-політичних), де образливе ярликування, брутальна лайка є засобами розпалювання ворожнечі, зброєю в інформаційно-психологічних війнах. На жаль, ненормативна лексика у телевізійних ток-шоу чи новинах, репортажах з місця драматичних подій у сучасному суспільстві розглядається як прийнятна (“з пісні слів не викинеш”). Жаргонізми, вульгарна мова, зниження рівня культури мовлення поширюються у молодіжному середовищі, навіть серед жінок і тих людей, які вважають себе інтелектуалами.

Від народження людина є свідком агресивних дій (А. Налчаджян), застосовує їх сама і переконується, що такий засіб вирішення конфліктів та суперечок реально працює. Будучи однією з форм поведінки у конфлікті, вербальна агресія часто є наслідком невміння комунікатора залагодити конфлікт у конструктивний спосіб. Така комунікативна поведінка сприймається адресатом як агресивна тільки у випадку, якщо у ній присутній намір образити у неприйнятній в конкретній ситуації формі.

Існує “принцип симетрії”, що проявляється у випадку агресивної вербальної поведінки одного з комунікаторів: вербальна агресія неодмінно призведе до подібної ж поведінки з боку іншого. У цьому випадку вербальна агресія не переходить у фізичну.

Вирізняють 10 типів порушень комунікативного етикету й проявів агресивної вербальної поведінки: 1) критика особистісних якостей (character attack); 2) критика здібностей (competence attack); 3) критика фактів біографії (background attack); 4) критика зовнішності (physical appearance attack); 5) прокльони (curse); 6) дражніння (teasing); 7) насмішки (ridicule); 8) погрози (threat); 9) лайка, лихослів'я (swearing); 10) невербальні жести (nonverbal emblems) (А. Н. Buss).

Причинами агресивної вербальної поведінки можуть виступати:

1) ворожість по відношенню до об'єкта агресії, викликана низкою суб'єктивних, об'єктивних або ситуативних причин;

2) провокації з боку об'єкта агресії, зокрема у формі вербальної агресії;

3) порушення об'єктом агресії норм спілкування, надмірної експресії, гучність мовлення (крик);

4) низький рівень мовної та комунікативної культури суб'єкта, неспроможність висловити власні думки чи почуття;

5) публічний характер нанесеної образи.

Існують також вікові, гендерні, етнопсихологічні аспекти вербальної агресії, що зумовлюють її оцінку як неприйнятну й стають підставою для скарг на агресора та вимог його покарати.

Таким чином, вербальна агресія може бути визначена як використання вербальних засобів, що суперечать інституціональним і ситуативним нормам комунікації, етикету, з метою нанесення особистої образи або шкоди соціальному статусу особи (коли мета – принизити, змусити мовчати).

Класифікація лінгвістичних засобів проявів вербальної агресії та аналіз відмінностей агресивної вербальної поведінки осіб із різними віковими та індивідуально-типологічними особливостями сприятиме попередженню цих негативних проявів, більш точному розумінню суті комунікативних конфліктів, підстав та засобів покарання винних у порушенні норм спілкування, навчання молоді основам комунікативної культури й мовного етикету

Шаблій О.А., доцент кафедри іноземних мов юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор філологічних наук

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ УКРАЇНСЬКИХ ЮРИДИЧНИХ АКТІВ АНГЛІЙСЬКОЮ ТА НІМЕЦЬКОЮ МОВАМИ

Як відомо, задеклароване й закріплене у відповідних законах України прагнення українського суспільства інтегруватися в Європейський Союз передбачає цілий комплекс заходів, серед яких гармонізація та адаптація законодавства України до норм та принципів європейського права, що, у свою чергу, передбачає